

100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

ПОТРЭБИЧЫЛ ОБШЭСТВЭ
ПРАВЛЭНЛАН
ИНСТРУКСИЙ

76
701

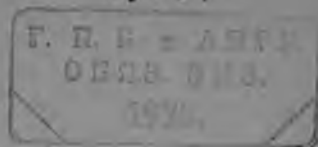
ЦЭНТРИЗДАТ ДЭН ЦЭНТРОСОЙУЗ ЛУКМО
МОСКО

0.5

0.5

Н^{Мар.}
3-386

1740.

ПОТРЕБИЧЫЛ ОБШЭСТВЭ
ПРАВЛЭНЛАН
ИНСТРУКСИЙ

инв. № 1749

ЦЭНТРИЗДАТ ДЭН ЦЭНТРОСОЙУЗ ЛУКМО

МОСКО

1928

КНИЖНАЯ ФАБРИКА
ЦЕНТРАЛЬНОГО
ИЗДАТЕЛЬСТВА
НАРОДОВ СССР
МОСКВА ШЛЮЗОВАЯ
НАБЕРЕЖНАЯ. 162

ГЛАВЛИТ № 89.116

ТИРАЖ 1.500 экз.

Зак. № 1872

Ончылмут.

Тидэ потрэбичыл общэствэ-влаклан примэр инструксий лийшашан.

Потрэбичыл общэствэ түрлө лийэш, сандэн, какнэ общэстын күлэшыжым шинчэн, ты инструксийыш ала ўстараш, йужо пунктшым вэс-түрлэмдаш күлэш манын шоналтыман.

Мут гыч, общэствэ изэ гын, тушто сату пö-лэм вуйлатышэ общэствэ прэдсэдачылак лийын кэртэш; адак тугай копэративыштэ прэдсэдачы-лын пашажат шагалрак лийэш. Куго общэстын йатыр лалкыжэ, чай йўктымö, шүрö пукшымö, киндэ кышкымэ вэржэ уло гын, тушто правлэн члэнат, изэ общэствэ дэн тагастармаштэ, шу-кырак лийэш, тушто пашат кажнэ члэнлан посна италш пуалтэш.

Шуко годым тыгай инструксийым общэствэ члэн-влак погнымашэш лудытат, ўстардэ, күлэш вэржым вэс-түрлэмдыдэ пэнгыдэмдат, тыгэ шты-мым йонгышэш чотлыман. Ты инструксийым тўнлан налалш гына италтын, вэрысэ илышлан кэ-лыштарэнак италтын огыл.

Тылэч посна, инструксийыштэ ончыктымаш гыч ик вэрлан иктыжым, вэс вэрлан вэсыжым на-лалш возэш. Мут гыч, лалкэ пашам вуйлатышэ правлэн члэн уло гын — паша ик түрлө, лалкэ

пашам прѣсѣдачыл вуйлата гын — вѣс тўрлѣ;
посна счѣтовод уло гын — ик тўрлѣ, тудын па-
шажым сѣкрѣтарак шта гын — вѣс тўрлѣ.

Ончылтѣнжым правлѣнлан инструксийым пѣш
лончылѣн ончыман, инструксий гыч кўлтывашы-
жым луктын, кўлѣшыжым пуртымѣнтѣ икѣ ѣбшѣ-
ствѣ погнымашлан кангашѣн пѣнгыдѣмдаш тудым
лудман.

Инструксийым погнымаш дѣч ончыч правлѣн
гына огыл, рѣвизий комиссий, йатыр копѣратив
члѣнат шинчыжѣ. Копѣратив члѣн-влак правлѣн-
ын штышаш пашажым, тудын йѣсылыкным ум-
лѣн налыт гын, тунам нуно кўлѣш-кўлтывашым
йодышташ огыт тўнал, ѣбшѣствылан штымѣ па-
шаштымат сайѣш чотлѣн моштат.

Примѣрлан штымѣ ты инструксий
члѣн-влак погнымашѣш йа уполномо-
чѣнный-влак погнымашѣш пѣнгыдѣмды-
шашан.

1. Түүн ужаш.

Правлэн, тувэч члэным лукмо дэн туш у члэным пуртымо.

1. Правлэн 3 йэнг дэч кэм (шагал), 7 йэнг дэч артык (шуко) ок лий. Тудо ик ийлан сайлалтэш.

Палэмдыш. Кооператив члэн-влак (уполномочэнный-влак) погнымаш пунчалмут почэш правлэн члэным сайлымэ срок шудэат наша гыч налаш лийэш.

2. Правлэн члэн-влак кўдык кандидат (коктыт дэч кэм ок лий) сайлалтэш. Кандидат укэ члэн олмэш йа правлэн гыч лэкшэ члэн олмэш пашам шта.

3. Кандидатым правлэн члэнын пуртымаш правлэн пунчалмут почэш лийэш.

4. Правлэн члэн:

а) кола;

б) куснэн кайа;

в) штыдымэ лийэш;

г) штымаж гыч налыт гын, тунам кандидат тудын олмыш сайлымэ срок пытымэш шоглэш.

Палэмдыш. Лэкшэ правлэн члэн пашам кандидатлан пумо протоколэш сэралтэш.

5. Правлэныштэ ик жаиыштэ марийак-ватак, изак-шольак, акак-шужарак, ача эргыжэ йа үдүр-жө дэн пырлыа члэн лийын шогэн огыт кэрт.

Правлэн паша.

6. Папшам коч куштат правлэн обществэ лўм дэн шта. Тыгэ шташ посна ишанымашым ок нал.

7. Правлэнын штышаш пашажым тыгэ манаш лийэш:

а) копэратив члэн-влак (уполномочэнный-влак) погнымаш штышаш планым пэнтыдэмдымэ почэш—озанлыкклан кўлэш настам, илэ арвэрым, моло таварым налмэ, ужалмэ, тудым саклымэ;

1-шэ палэмдыш. Йужо тавар (эн кўлэш тавар) акым влас шкэ ончыкта, тугай таварын акшэ ончыктымо тавар ак дэч шэргэ ынжэ лий, моло тавар ак пазарышсэ частник ак дэч шулдырак лийман — ужалшаш ак шындылмэ гоным тидым ушэштарман.

2-шо палэмдыш. Тавар ак ончыктымо кагаз (тавар прэйс-курант) лалкыштэ коймо вэрыштэ кэчыжэ.

б) погым, шэргэ акашан настам, оксам налмэ, пумо, саклымэ;

в) копэратив члэн-влак (уполномочэнный-влак) погнымаш пэнтыдэмдымэ правил почэш займ дэн копэративыш пыштымым¹⁾ налмэ;

г) вэксэл шотым налмэ, тўлаш налмэ, вэксэлым пумо;

д) копэратив члэн-влак (уполномочэнный-влак) погнымаш ончыктымо почэш обществэ лўм дэн тўрлө договорым штымэ, шташ лиймэ;

е) копэратив члэн-влак (уполномочэнный-влак) погнымаш пунчалмут почэш тарлымэ, суртым, мо-

¹⁾ Вклады.

ло погым налмэ, ужалмэ, адак оралтэ шташ мландым пўчкыктымө.

ж) суд, мэр, администратсий учрэждэныштэ потрэбичыл обшэствын пашажым аралымэ;

з) служышо-влакым налмэ, лукмо;

и) потрэбичыл обшэствын иктаж пөлэм паша шташ йа иктаж посна паша шташ ишан кагаз нумо;

к) шушаш ийлан паша план дэн докод, роскот смэтым штымэ, адак кодшо ий штымылан отчот дэн балансым штэн, туш рэвизий комиссий ойым ушэн, копэратив члэн-влак (уполномочэнный влак) погнымашэш пэнгыдэмдымэ;

Палэмдыш. Ик ийаш отчотым адак кнага дэн документ-влакым—ончэн пэнгыдэмдышэ копэратив члэн-влак (уполномочэнный-влак) погнымаш дэч кок арня ончыч, ончыктымэ часыштэ, правлэн пөртэш копэратив члэн-влаклан ончыкташ, умландараш тўнгалман.

л) потрэбичыл копэратсийын рўдө организацийжэ (Цэнтросоюз) ончыктымэ пормо почэши кансэлар пашам штымэ;

м) члэныш налмэ, члэн-влак спискым штымэ, Совэтыш сайлаш правадымым члэн гыч лукмо;

н) уло члэн-влак погнымаш (уполномочэнный-влак погнымаш) пунчалмут почэш отдэлэний, контор, склад, чайный, столовый, мастэрекой, сагу дэн промышлэннос прэдприйатий-влакым почмо, тушто пашам погнымаш штымэ план почэш кўлэш корно дэн колтымэ;

о) патэнт дэн свидэтэлствым жапыштыжэ налмэ;

п) прамай висам кучымо;

р) тавар дэн погым страковатлымэ;

е) обществын түрлө пашажым шташ ин-струксий проектым сэрэн, тудым обществэ погнымашлан (уполномоченный-влак погнымашлан) пэнгьдэмдыктымэ;

т) уло коператив члэн-влак погнымашым (уполномоченный-влак погнымашым) штымэ. Погнымаш ик ийыштэ 4 кана дэч кэм ок лий, адак уло члэн-влак гыч лу ужашын ик ужашыжэ йодэши гын, йа рэвизий комиссий кўштыта гын, правлэн уло обществэ члэн-влак погнымашым пога;

у) уло обществэ члэн-влак погнымаш (уполномоченный-влак погнымаш) пунчалмутым илышыш пуртымо;

ф) уло обществэ члэн-влак погнымаш пунчалмут гыч лэкшэ моло паша.

8. Кажнэ правлэн члэн правлэн пунчалмут почэш пумо пашам шта.

Палэмдыш. Правлэн коч кунамат правлэн члэн-влак коклаштэ правлэн паппам валптал-тыл кэртэш.

9. Правлэнын кажнэ члэнжэ шкэ ончымо пашаштыжэ улшо служышылан гына распорәжэ-нийым пуэн, кузэ шташ тунуктэн кэртэш.

10. Иктаж правлэн члэнлан пашашты договор шташ кўлмө годем правлэн дэч договор шташ ишанымэ кагаз уло гын ижэ шта.

11. Чыла правлэн члэн-влак пашаштым ты инструксий кўштымө почэш штат.

12. Правлэн члэн-влак инструксий кўштымө ваштарэш штэн коператсийлан зийаным кондат гын, тудым вийгэн пырлыа тўлат (Гражд. Кодэкс ст. 115).

Правлэнын пөрвөй засэданийжэ.

13. Сайлымөнгө 3 кэчэ көргыштө правлэн пөрвөй засэданийым шта.

У штымэ общэствыштэ засэданийым организоватлымэ комиссий пога, тошто общэствыштэ у правлэным тошто правлэн пога.

Палэмдыш. Правлэнын пөрвөй засэданийжэ

7 кэчэ мартэ ок лий гын, тунам засэданийым у сайлымэ иктаж правлэн члэн пога.

14. Пөрвөй организоватлымэ засэданийыштэ правлэн:

а) шкэ коклаж гыч прэдсэдачыл дэн тудын помошыкыным сайла;

б) члэн-влак кэлшымэ дэн иктыжлан сэкратар пашам пуа, вэсыжым казначэй шта, кумушыжлан лапкэ пашам вуйлаташ кўшта. Правлэн члэн-влак тыгэ паша шалатымаштэ огыт кэлшэ гын, тунам правлэнын шукуракшэ күзэ шта, тугак лийэш. Иктаж правлэн члэн пумо паша шташ ок кэлшэ гын, тудо правлэн гыч лэктэш, олмөппыжэ кандидат шогалэш;

Палэмдыш. Прэдсэдачыллан, лапкэ паша вуйлатышэ члэнлан, чот кондыштшо сэкратарлан казначэй паша ок пуалт. Правлэныштэ 3 члэн, иктыжэ прикашык, вэсыжэ чот кондыштшо гын, тунам казначэй паша прэдсэдачыллан пуалтэш.

в) лийшаш засэданийлан жапым ончыкта;

г) засэданий шташ вэрым ончыкта.

Палэмдыш. Правлэн засэданий лийшаш нэргэн лапкэш, конторэш правлэн увэртымашым пыжыкта.

Паша налмэ нэргэн.

15. Вэрыш шогалмбнгө, у правлэнлан тошто правлэн дэч уло пашам кидышкыжэ налман.

16. Договор дэн тарлымэ отвэчатлышэ прикашык укэ гын, лапкыштэ улшо уло таварым, илэ арвэрым да монь шотлэн налман.

17. Шот кондыштмо кнагаш пытаргыш кана сэрмэ почэш тошто правлэн паша у правлэнлан пуалтын манын кидшым пышта; кнагаш пурдымо документ-влаклан опис шталтэш; тушан тошто правлэнат, у правлэнат кидшым пышта.

18. Кассэ дэн окса документ-влакым налмэ годым мунар окса улым, могай окса документ-влак улым палын ончыктышо опис шталтэш. Описэи кидым тошто правлэн дэн у правлэн пыштат.

19. Паша-влакым у правлэнлан пумо нэргэн протокол сэралтэш, тушан тошто правлэнат, уат кидыштым пыштат.

Правлэн засэданий.

20. Правлэн засэданийым тылзэш кок кана дэч кэм ок штэ. Засэданий кунам лийшаш нэргэн правлэн пөртэш увэртываш сакалтэш, сандэн правлэн члэн-влаклан повэсткэ ок колталт.

1-шэ палэмдыш. Засэданийыштэ кажнэ правлэн члэнлан лийман.

2-шо палэмдыш. 4 засэданийыш почэла мийдымэ, молан мийдымыжым увэртардымэ члэн правлэн гыч лэкшылан шотлалтэш, сандэн правлэн тудын нэргэн: а) пунчалмутым луктэш, б) тудлан увэртара, в) тудын олмэши кандидат пуртымо пунчалмутым луктэш.

г) ты нэргэн уло кооператив члэн-влак погнымашлан (уполномоченный-влак погнымашлан) увэртара.

3-шо палэмдыш. Уло Потрэбичыл обществэ члэн-влак погнымаш (уполномоченный-влак погнымаш) пунчалмут почэш обществэ члэн правлэн засэданийыш пүрэн тушто канашым пуэн кэртэш.

21. Жапын-жапын штымэ засэданий дэч посна правлэн тудын ўмбалам йылэ погымо засэданийымат штэн кэртэш. Кўлэш годым тыгай засэданийым прэдсэдачыл йа тудын помодыкшо шкэ шонымыж дэн шта, йа иктаж правлэн члэн зайавлэн пумо почэш пога.

22. Правлэн засэданий лийшаш нэргэн правлэн члэн лийшаш кандидат-влакат увэртаралтыт, нуно засэданийыштэ канашым пуэн гына кэргыт.

23. Правлэн засэданийыштэ 3 члэн дэч кемыш лий гын, засэданий лиймылан шотлалтэш. 3 члэн кўргыштө прэдсэдачыл йа тудын помодыкшо лийжэ.

24. Правлэнын шукурак члэнжэ кузэ шона, паша тугэ шталтэш. Правлэн члэн-влак лош пöлалтыт гын, тунам ту паша нэргэн мутланымэ лийшаш ончыл засэданыэ мартэ кодалтэш. Кокымшо кана мутланмаштат тугак лийэш гын, тунам ты нэргэн потрэбичыл обществэ члэн-влак погнымашнэш (уполномоченный-влак погнымашнэш) мутланалтэш.

25. Вигэ правлэн пунчалмут-влак протокол кнагаш сэралтыт, тушан засэданийыштэ улшо правлэн члэн-влак кидыштым пыштат.

Палэмдыш. Шунчалмут дэн кэлшыдымэ правлэн члэн шкэ кузэ шонымыжым протоколыш сэрыкта, тунам тудо тыгэ пунчалмут лукмылан ок отвэчатлэ.

26. Правлэн засэданийыштэ прэдсэдачыллан правлэн прэдсэдачыл йа тудын помошыкпо шогалэш.

27. Правлэн шкэ засэданийыштыжэ тыгай панама шта:

а) потрэбичыл обшэствын ийаш йа квартал планым онча, пэнггэдэмда.

б) службышо дэн пашазэ-влакым тарлымэ, лукмо, нунылан паша акым, штышаш час шотым закон ончыктымэ почэш штымэ.

Палэмдыш. Шуко службышан да пашазан куго потрэбичыл обшэствэ вэрсэ профсойуз организатсий дэн коллэктив договорым шта; службышо дэн пашазэ-влакым тарлымэ дэн лукмо ту договор почэш шталтэш.

в) обшэствыш у члэн-влакым пуртымэ, Советыш сайлаш правадымым обшэствэ члэн гыч лукмо;

г) обшэствэ оксам оборот шукэмдаш корным мумо (най взнос, аванс, займ, саклаш налмэ, учрэждэн гыч вучымэш налмэ, молат);

д) потрэбичыл обшэствэ уло члэн-влак погнымаш (уполномочэнный-влак погнымаш) пэнггэдэмдымэ план почэш пушаш оксам жапыштыжэ тўлымö;

е) у таварым налмэ (эн кўлэшыжэ сэзон тавар);

ж) ужалмэ тавар ак, тудым вэстўрлэмдымэ;

з) таварым вашталтэн налмэ дэн йамдылымэ, шурным да илэ таварым кузэ ужалшаш нэргэн кангашымэ;

и) кассэ оксам тэкшырымэ (тылзэш ик кана дэч кэм ынжэ лий);

к) правлэн сэкрэтарын шот кондыштмо нэргэн увэртармыжэ;

л) тылзэ йэда штымэ обшэствэ 'отчот;

м) оборотын кугутшо (кассын приход дэн роскотшо, тавар ужалма гыч пуртымо окса, шурно, илэ арвэр нурмо дэн лэкмэ, саклаш пыпштымэ оксам налмэ дэн нумо);

н) тавар, илэ пого кодмо шот ончыктымо;

о) кокла просэнт дэн тавар акыш мунар ўстармэ, тугэ штэн мунар окса погнымо, кодшо тылзыштэ илэ арвэр, шурно ужалэн вийгэжэ мунар докод лиймэ (кокла просэнт дэн);

п) кнагаш пуртымо дэн штымэ сату роскотым смэтэ дэн тангастарымэ, сату роскотын уло тавар ужалмэ окса шот гыч мунар протсэнт лиймыжым шинчымэ;

р) Обшэствын пөлкәлаштыжэ, түрло мастэрскойышто, промышләннй да моло прэдприйатий дэн учрэждэн-лаштыжэ кузэ паша шталтмэ;

с) службо паша дэн командировкыш колтымо;

т) служышо дэн обшэствэ члэн-влак зайавлэн почэш вуй шиймым ончымо;

у) вигэ моло правлэн пунчалмут почэш штышаш паша (ты инструксийын 1-й пунктшым ончо);

28. Вашкэ погымо правлэн засэданийэш йылэ штышаш паша ончалтэш, моло паша нэргэнат мутланапш лийэш.

29. Кажнэ правлэн члэн засэданийэш шкә штымэ пашаж нэргэн ойла, штэн кэртдымэ пашаж нэргэн правлэн дэч кангашым йодэш, моло паша нэргэнат правлэн дэч ойым йодэш.

Кид пыштымаш нэргэн.

30. Вэксэль, ишанмэ кагаз, договор, тўлшаш квитансэ, условий, страховай бланк, кредит учрэждэн гыч оксам мөнтэш налмэ кагазэш, моло кагазэшат прэдсэдачыл йа тудын помошыкшо кидшым пышта, түлэч посна, кид пыштымэ ик правлэн члэн дэч кэм ынжэ лий.

31. Отчот, баланс, смэтэ, докладэш вигэ правлэн члэнат кидшым пышта.

32. Товар налмэ заказэш кидшым прэдсэдачыл, лапкэ папам вуйлатышэ правлэн члэн пышта.

33. Налмэ товар, товар ак шындымэ счотэш лапкэ папам вуйлатышэ правлэн члэн кидшым пышта.

34. Учрэждэнлан, товар озалан, моло йэнгланат порыс обэзачэлствэ почэш окса тўлаш кўштымө распорэжэнийэш, адак окса тўлаш кўштымө кассэ роскот ордэрэш кидшым прэдсэдачыл пышта.

35. Тыглай йа окса сэрышым налшаш повэсткэш кидшым прэдсэдачыл йа сэкрэтэр пышта.

36. Пэлкэ колгымо кагазэш кидшым прэдсэдачыл пышта.

Палэмдыш. Нимом шташ лийдымэ (обэзачэлствыдымэ) тыглай сэрышэш кидшым правлэн члэн йа сэкрэтэр гына пыштэн кэртэш.

37. Правлэныш пуршо кагазэш прэдсэдачыл йа сэкрэтэрлан ты кагаз йодмо почэш мом шгымым кўчўкын гына сэрман.

II. Прэдсэдачыллан инструксий.

Прэдсэдачылын штышаш пашажэ.

38. Ишан кагаз кўлдымō годым прэдсэдачыл жоч куштат пашам обшэствэ лўм дэн шта.

39. Прэдсэдачыл тыгай пашам штымым онча:

а) обшэствын вигэ пашажым йōршыш штымым;

б) уло обшэствэ члэн-влак погнымаш (уполномочэннй-влак погнымаш) пунчалмутым, правлэн пунчалмутым илышыш пуртым;

в) ийаш дэн квартал план пашам штымым, уло обшэствэ пашам жапыштэ штымым;

г) обшэствэ штымэ договорым илышыш пуртым;

д) жапыштыжэ тўлэн кертдымэ члэн пай оксам члэнлан тўлыктым;

е) нужна кокла гыч обшэствэ члэныш пуртым, нунын порлылан штымэ фонд гыч вучымэш налмэ оксаштым жапыштыжэ пōрылтыктым;

ж) обшэствэ окса дэн кассэ шот кондышттым;

з) жапыштыжэ пōртым, амбарым, таварым, погым страховатлым;

и) сату шташ тўрлō свидэтэльство дэн патэнт налмым, тўрлō налог тўлым;

к) правлэн члэн дэн служышо-влакклан кўштымō пашам штымыштым;

л) потрэбичыл обшэствэ ушэм кўштымым жапыштыжэ штымым;

м) обшэствын тўлаш лиймыжым жапыштыжэ тўлым;

н) обшэствэ прэдприйатий-влакын кузэ штымыштым.

40. Прэдсэдачылын штышаш пашажэ тыганьэ:

а) правичылствэ учрэждэн, мэр организатсий-влак дэн, тушто служышо-влак дэн кыл кучымо;

б) обшэствэ члэн-влак погнымашлан йамдылалтмэ (погнаш пöрт мумо, члэн-влакым увэртармэ, докладым йамдылмэ, молат)

в) протоколым йöршын сэрыктымэ, засэданий дэч вара садэшак кид пыштымэ;

г) потрэбичыл обшэствэ ушэм дэн, моло күйшнө шогышо копэротив учрэждэн-влак дэнат кылым кучымо;

д) лапкэ комиссий уло гын, тудын пашажым күйлэш корно дэн колтымо;

е) ушэм циркуларым, увэртармым, күйштымым, йодмым жапыштыжэ правлэнлан увэртармэ;

ж) потрэбичыл обшэствэ ушэмын йодмыжлан жапыштыжэ вапимутым пумо.

Правлэн засэданийыштэ прэдсэдачылын штышаш пашажэ.

41. Правлэн засэданийыштэ прэдсэдачыллан правлэн прэдсэдачыл шогалэш.

42. Шкэ шонымыж дэн прэдсэдачыл, пэш күйлэш гыц, вашкэ чына правлэн засэданийым шта.

43) Правлэн засэданийлан увэртармын чынлыкшым прэдсэдачыл онча:

а) шот кондыштмо паша нэргэн;

б) кассыштэ мунар окса улым каласымэ нэргэн;

в) кодшо тылзэ ий дэн тангастарэн тавар налмэ-ужалмэ нэргэн;

г) кнага шот дэн кодшо тавар да продукт нэргэн;

д) кодшо тылзэ, ий дэн тангастарэн, кокла протсэнт шот дэн тавар акым үстармэ, тугэ мунар окса погнымо нэргэн;

е) кодшо тылзэ, ий дэн тангастарэн, смэт ончыктымo почэш мунар роскот штымэ нэргэн;

ж) шкэ штымэ тавар дэч пуртымo окса шот нэргэн, тыгэ штымын пайдалыкшэ нэргэн;

з) ончыктымo сроклан общэствын мунар тұлшашыж дэн мунар налшашыж нэргэн;

и) общэствэ члэн шот, члэн шот артымэ, члэн окса мунар пурмо нэргэн.

Нансэльбар пашаштэ прэдсэдачылын штышаш пашажэ

44. Кугужаныш учрэждэныш, мэр учрэждэныш, моло вэрэ колтышан кагазэшат прэдсэдачыл кидышым пыпта.

45. Общэствылан толшо кагаз прэдсэдачыл (йа сэкрэтар) кидыш пура.

46. Кассэ гыч окса нумо кагазэш, моло кұлэш кагазэшат прэдсэдачыл палэмдышым шта.

47. Прэдсэдачыл шайла:

а) члэн шотым прамай шотлымым;

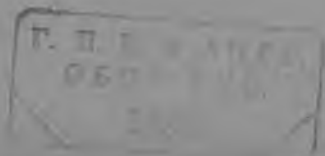
б) конторыш түрлө документ-влак жапыштэ пурмым (счот, отчот, накладной, молат);

в) йодмо кагазлан жапыштыжэ вапмутым пумым;

г) договор, счот, накладной, моло документ. сэрыш-влакым саклымым.

Прэдсэдачылын адак штышаш пашажэ.

48. Прэдсэдачыллан, сэкрэтар дэн пырля. члэн-влаклан кооперативын тунг ойжым умландараш тыршыман, тыдлан вэрч нуно тыгэ штат:

а) кооператив журнал дэн кооператив кнага-влакым налын обшэствэ члэн - влаклан, калыклан шалатат;

б) кооператив нэргэн да члэн-влаклан кўлэш паша нэргэн лэксийым, мутланмашым штат;

в) обшэствэ члэн-влакым шинчышанрак штышаш вэрч нуным тунукташ моло тўрлө корнымат муыт;

г) калыкым кооператсий дэк лышэмдышаш вэрч докладым штат, тўрлө учрэждэн гыч сай ойлэн моштышым, шинчышым доклад шташ кондат.

III. Казначэйлан инструксий.

Казначэйын штышаш пашажэ.

49. Казначэй обшэствэ окса пашам кидыштыжэ куча.

50. Казначэйын штышаш пашажэ тыганьэ:

а) обшэствылан финанс планым штымэ;

б) кассир коч йа викак члэн окса тўлым, моло тўлдымат налмэ;

в) члэн окса, пэрэвод окса, моло окса налмыланат кид пыштымэ, докумэнтим пумо;

г) тавар кондымылан, обшэствылан моло пашам штымыланат счот почэш оксам тўлымб;

д) правил ончыктым почэш члэн-влаклан кассир коч йа викак пайым, пыштымэ оксам, моло нунылан пушаш оксам пумо;

е) служышо дэн правлэн члэн-влаклан нунылан тийыш пашадар оксам тўлымб;

ж) правлэн пунчалмут почэш . . . тэнгэ дэч артыкшым учрэждэнлан саклаш пыштымэ;

з) Всэкобанк дэн, адак моло кредит копэратив учрэждэн-влак дэн кылым кучымо;

и) обшэствыш оксам шукырак пурташ тыршымэ;

к) члэн лэч оксам саклаш налмым, члэнын тавар налаш ончычак окса пумыжым шайлымэ;

л) обшэствын уло оксажым, сэкрэтар дэч налмэ кўлэш документ, договор, моло окса кагаз-влакымат йўлдымō вэрыштэ аралымэ;

м) правлэн ончыктымо жапыштэ лапкэ вуйлатышэ йа кассир дэч ик кэчыштэ ужалэн пуртымо оксам налмэ;

н) кассэ документ-влакым гэрбовой сбор дэн йбршыш тўлмым ончымо;

51. Лапкэ вуйлатышэ правлэн члэн, прэдседачыл тўлшаш документ-влакым ончыктымо почэш оксам казначэй тўла.

52. Могань жаплан мунар тэнтгэ тўлшаш улым казначэй воза, адак жапыштыжэ правлэнлан увэртарэн шога.

53. Казначэй тўлшаш оксам ончылтэнак йамдыла. Кўлэш годем оксам шукырак мушаш вэрч правлэн дэч полышым йодэш.

54. Кассыштэ мунар окса уло нэргэн, мунарэ банкыш пыштымэ нэргэн, шэргакашан кагаз нэргэн казначэй правлэнлан кажнэ засэданийыштэ ойла.

55. Казначэй кэчын кассэ кнагаш сэра, кассэ вэдомосым шта.

Аванс дэн оксам пумаштэ казначэйын штышаш пашажэ.

56. Казначэй оксам аванс дэн правлэн члэнлан, тавар налаш лапкэ вуйлатышылан нуа. Прав-

дэн цунчалмут почэш обшэствэ кўлэшлан оксам правлэнын моло члэнышт-влакланат пуэн кэртэш.

Палэмдыш: Аванс кассэ роскот ордэр дэн пуалтэш, тушан прэдсэдачыл кидшым пышта.

57. Пумо оксажлан казначэй правлэн ончыктымо жапыштэ отчотым йодэш.

58. Отчотым правлэн ончыктымо жапыштэ нудымо-влак нэргэн казначэй правлэнлан увэртара.

Кассым тэргымаштэ казначэйын штышаш пашажэ.

59. Казначэй чўчкўдын (арньаштэ кок кана дэч кэм огыл) кассыштэ улшо оксам кассэ кнага вэдомос ончыктымо сипр дэн тагастара, окса шот кнагаштэ ончыктымо сипр дэн иктэ огыл гын, кувэч тыгай ойыртыш лиймым кычалэш; ты нэргэн правлэным лийпаш засэданьэш увэртара.

60. Кассэ кнага ончыктымо сипр дэч окса шуко лэктэш гын, ты уто оксам садэшак кассэ приходыш пурта. Кассыштэ окса ок ситэ гын, тудым правлэн ончыктымо жапыштэ казначэй тўла.

61. Казначэй арньаш ик кана лапкэ кассыштэ улшо оксам онча, лапкыштэ улшо приход, роскод документ-влак дэн тагастара.

62. Правлэнын кок члэнжылан йа тэргышэ комиссийлан кўлэш гын, казначэй коч кунамат оксажым, документышт-влакым ончыкта.

IV. Сэкрэтарлан инструксий.

Сэкрэтарын штышаш пашажэ.

63. Сэкрэтарын штышаш пашажэ тыганьэ:

а) шот кондыштво дэн кансэлār пашам сай штымым ончымо;

б) иктаж учрәждән йодмылан валпмутым, сәрышым йамдылымә;

в) протоколым кнагаш сәрмә дән тудын копийжым жапыштыжә ушәмлан колтымо;

г) ийаш отчотым штымә йа ту отчотым жапыштыжә, йөршын счотовод штымым шайлымә;

д) правлән ончыктымә почәш вәрсә потрәбичыл общәствә ушәмыш, правлән ончыктымә моло учрәждәнлашат отчотым колтымо;

е) общәствә члән спискым штымә;

ж) общәствә штымә нәргән прәдсәдачыл дән пырльа общәствә члән-влак погнымашлан (уполномочәнный-влак погнымашлан) докладым да общәствә папа планым йамдылымә;

з) общәствә пәчәтым саклымә;

и) общәствыш пуришо күләнш кагаз-влакым саклымә;

к) пуришо кагаз дән ләкшә кагаз ончыктымә кнага-влакым, колий сәрымә кнагам саклымә;

л) общәствә шташ лийдымә (обәзачәлствыдымә) тыглай кагаз-влакәш кид пыштымә;

м) общәствыш кондымо сәрыш дән кагаз-влакым почын күләнш вәрыш колтымо.

Сэкрэтарын адак штышаш пашажэ.

64. Сэкрэтар дэн прэдсэдачыллан члэн лийын шогымо потрэбичыл обшэствэ ушэм дэн, пошкы-до копэратив учрэждэн-влак дэн кылым кучэн шогыман; адак члэн-влаклан копэратив нэргэн шинчымашым умландармэ пашат нунын ўмбал-нак лийэш.

65. Кўшнө шогышо ушэм организатсий кўш-тымө почэш сэкрэтар обшэствыштэ шот пашам шта, анкэтэш сэра, күлэш сипр-влакым, обшэ-ствэ нэргэн моло увэрымат ончыктымө пормо дэн күлэш вэрыш колта.

Счэтовод-сэкрэтарын штышаш пашажэ.

66. Обшэствыштэ счэтовод ок лий гын, тунам сэкрэтарлан тыгань пашат пуалтэш;

а) лапкэ вуйлатышэ правлэн члэн дэч доку-мэнт-влак дэн пырля кэчаш (йа арньаш) лапкэ тавар вэдомосым, казначэй дэч докумэнт-влак дэн пырля кассэ вэдомос-влакым налмэ;

б) кассэ кнагаш (мэморилэш) окса шотым сэрэн шогымо, правлэнлан доклад штышаш вэрч тылзэ йэда посна окса отчотым сэрымэ;

в) вучымэш налмым, саклаш пыштымым, члэн-влак пай шотым сэрымэ кнагам штымэ;

г) обшэствылан тавар кондышо учрэждэн, йэн-влаклан тўлмө кнагам штымэ;

д) роскот кнагам сэрымэ;

е) тылзаш йа квартал отчотым сэрымэ;

ж) ийаш отчотым йамдылымэ;

з) оксам роскотыш колтымым ончыктымө до-кумэнт-влакым кассэ-мэморилэш возымо пораткэ дэн саклымэ.

V. Лапкэ вуйлатышэ правлэн члэнлан инструксий.

67. Лапкэ пашам вуйлаташ ик правлэн члэнлан (йа прэдсэдачыллан) шкэтланжэ пуат, йа ты пашам моло правлэн члэн дэн пырльа шташ ушат.

68. Лапкэ пашам вуйлаташ кок члэн шогалэш гын, нуно шкэ коклаштышт пашам инструксий ончыктымо почэш пöлат (76-шо парагр. палэмдышым ончо), паша пöлымыштым правлэн пэнгыдэмда.

Лапкэ вуйлатымаштэ штышаш паша.

69. Лапкэ пашам вуйлатышэ правлэн члэнын тыгань штышаш пашаж дэн праважэ лийэш:

а) кугырак прикашик, счотовод, кассир дэч поена лапкыш моло служышым правлэн дэн ик кангаш лийын налэш, луктэш, нунын дэн штышаш договорым сэра;

б) прэдсэдачыл дэн ик кангаш лийын кўлэш годым правлэн засэданияй мартэ служышын паша штымыжым чара;

в) правлэн ончыктымо, штымэ договор почэш служышо-влакын штымыштым шайла, күзэ шташ ончыкта;

Палэмдыш: Прикашик-влаклан ончыктымашым кугырак прикашик коч шталтэш.

г) жапыштэ лапкым почмым, пэтырмым онча, лапкыштэ, лапкэ йыр эрэлыкым шайла, тавар аралымым, ужалмэ дэч вара тудым олмышкыжо оптым, шындылмым онча;

д) лапкыштэ, лапкэ пашантэ вигэ закон кўштымб почэш штыкта;

е) рэвизий комиссий, правлэн члэн, службышо, тавар налшэ-влакын службышо ўмбач, лапкэ, тавар ўмбач вуй шиймэ кагазэшышт пкэ ойжым сэрэн правлэн засэданийыш намийа;

ж) службышо-влак коклантэ пашам тёр шалатным, тёр штымым шайла, иктыжланат вийжэ ситыдымэ пашам ок штыктэ;

з) правлэн кўштымб почэш пазар кэчэ йа найрам кэчэ лапкыштэ службышым шукэмда;

и) лапкэ дэн лапкылан кўлэш тўрлө наста-влакым олмыктыкта, общэствылан кўлэш пёрт, амбар шташ смэтым штэн тудым правлэнлан пэнг-гыдэмдыкта.

Тавар налмаштэ штышаш паша.

70. Тавар налмантэ тудын штышаш пашажэ тыганьэ:

а) общэствэ сатулымо планым шта;

б) старшэ прикашик дэн пырльа налшаш тавар трэбованийым сэра, тудым правлэнлан пэнг-гыдэмдыкта;

в) трэбований ончыктымо почэш ужалшэ дэч таварым налэш; правлэн кўштымб почэш кугу-жанш сату учрэждэн дэч таварым . . . тэнгакалп дэч артыкшым ок нал, частник дэч . . . тэнгэ дэч артыкшым налын ок кэрт;

1-шэ палэмдыш. Тура толшо ужалшэ дэч таварым налмыдан счот сэралтэш; ты счотым ончэн правлэн йёршэш шта.

2-шо палэмдыш. Товарым викак окса тўлән налмә годым казначэй дән ик кангаш лийылтәш.

г) закон кўштымө почәш счотлан гәрбовой сбор тўлмым шайла;

д) общәствылан товарым шулдырак налмә корным кычаләш, ты нәргән сәркала, тўрлө учрәждән дән кылым куча, варажым шонымыжым правләнлан пәнгыдәмдыкта;

е) пазарышсә тавар акым шинча, ты нәргән правләнным увәртара;

ж) лапкыштә тавар ситышашым шайла, моло тўрлө тавар налшаш нәргән шкә шонымыжым правләнлан ойла;

з) пошкыдо потрәбичыл лапкыштә, частник дән моло мәр лапкыштә товарым мош налмым шинча, моло потрәбичыл лапкә гыч, ушәм гыч толшылан күзә сату штымым ойла;

п) копәратив учрәждән, общәствә ушәм гыч товарым күзә, мош наләдымым частник-влаклан ок ойло;

к) тавар налаш трәбованийым сәрмә годым члән-влак йодмым, таварын кўләшлыкшым шотла. Ик йәнг налаш тōчымө товарым огыл, шуко йәнг налаш шонымо товарым конда. Частникын кредит дән лгот пуаш шонымыжлан пәш ок ишанә, таварым кўләшыжым гына наләш, түгә ок штә гын, налмә тавар шуко жап ужалалтдә кийән кәртәш;

л) у почылтшо общәствыштә таварым пәш шуко налман огыл, кўләш сәмын гына налын шогыман.

Тавар налмэ дэн тавар ак шындымаштэ штышаш паша.

71. Тавар налмэ дэн тавар ак шындыманитэ тудын штышаш пашажэ тыганьэ:

а) прикашик ужалшэ дэч таварым лапкыш налмыж годым тушто лиймэ;

б) правлэн штымэ правил почэш счотэш шындымэ ужалшаш тавар акым пэнгьдэмдымэ, у таварлан ужалшаш акым шындымэ;

Палэмдыш. Ужалшаш тавар ак Наркомторг шындымэ ак дэч шэргэ ынжэ лий. Наркомторг ак дэн ужалмэ общэствылан зийаным конда гын, ты нэргэн правлэнлан увэртарман.

в) таварым прикашик налмым, тавар акым йөршыш шындымым, таварым кэлшымэ ак дэн налмым ончыктышаш вэрч счотэш кидым пыштымэ;

г) тавар акым ончыктышо кагазым (прэйскурант) коймо вэрэш сакымым, таварэш чын акым сэрымым шайлымэ;

д) сату паша ончышо влас кұштымө почэш, пазарыштэ тавар ак шэргэштмэ йа шулдэштмэ почэш тавар акым вэстүрлэмдымэ, пужлышо таварлан ак волтымо, . . . тэнтэ дэч куго акашан тавар кийа гын, йылэ ужалэн пытаршаш вэрч ту таварлан ак волтымо — вигэ ты штымэ-влакым правлэнлан пэнгьдэмдыктымэ;

е) прикашиклан тавар пумо годым иктаж йонлыш лиймым төрлатымэ, вэлкалмэ, кошкымо, пуракыш каймылан скидкым штымэ, скидкэ табэлыш пуртыдымо тавар уло гын, тугай таварлан тыгай кнагаштэ ончыктымо почэш скидкым шты-

мэ: „Нормы естественных утрат товаров в розничной и мелко-оптовой торговле“;

ж) скидкэ табэлыштэ йужо таварлан вэлкалмылан, виса кэмымылан скидкым вэстүрлэмдымым правлэнлан пэнгтыдэмдыктымэ;

з) пошкыдо копэратив дэн частник-влакын ужалмэ тавар акышт вашталттым шинчэн, общэствыштат тугай тавар акым штымэ.

Тавар ужалмэ дэн аралымаштэ штышаш паша.

72. Тавар ужалмэ дэн аралымаштэ тудын штышаш пашажэ тыганьэ:

а) тавар аралымым, кажнэ таварым пужлыдымаш вэрын пыштымым шайлымэ;

б) калыклан кўлэш таварым ужалмым ончымо, копэратив прэдриятыйэш штымэ таварым налшэ-влаклан ончыктымэ;

в) налшэ-влакым лапкыштэ кукаш кучыдымашлык, йылэ висэн-висэн колтышашлык таварым оптыктымэ;

г) йылэ ужалэн пытаршаш таварым налшэ кўштымө;

д) правлэн пунчалмут почэш копэратив дэн мэр учрэждэн-влаклан тўшка дэн ужалмэ таварлан скидкым штымэ;

е) кукаш кийшэ таварым ужалаш тыршымэ;

ж) члэн дэн тавар налшэ-влаклан у тавар кондымо нэргэн увэртармэ.

Налмаштэ, ужалмаштэ штышаш паша

73. Йал озанлык таварым налмэ дэн ужалмэ, кустар штышым ужалмаштэ тыгэ штыман:

а) йал озанлык тавар налпаш акым спэ-кульант дэн пошкыдо копэратив акым ончэн штыман—тидым правлэнлан пэнтыдэмдыктыман;

б) йал озанлыкыштэ штымэ шурнын, обшэствэ погымо моло настанат акшэ коймо вэрыштэ кэчыман, шурно ак нэргэн калыкклан умландарман;

в) пайым обшэствыш пурмылан, моло тўлпашымат муно дэн, шурно дэн налман, тидым правлэнлан пэнтыдэмдыктыман;

г) погымо шурным, моло илэ настам пужлыдымашлык аралыман;

д) шурно эрыктымэ вэрым штыман;

е) правлэн кўштымё почэш обшэствэ тавар дэн вашталтэн налмэ таварым йа окса дэн налмэ таварым прикашикын кидышкыжэ налмым ончымо;

ж) налмэ таварым пужлыдымаш вэрыш пыштым, договор кўштымё почэш прикашикклан таварым лапкын пуртымым шайлымэ;

з) таварым пужлымаш дэч аралыман, пужлаш тўналшэ тавар нэргэн правлэнлан увэртарман;

и) тавар налмэ дэн тавар ужалмым ончыктымэ документ-влакын чынлыкшым шайлымэ, тупшан кид пыштымэ;

к) прикашикын налмэ дэн ужалмэ тавар шотын чынлыкшым ончымо, ты нэргэн правлэнлан увэртармэ.

Лапкэ отчот пумо дэн кансэлярыштэ штышаш паша.

74. Лапкэ отчот дэн кансэляр пашаштэ тыгань пашам штыман:

а) кэчын лапкэ тавар вэдомос дэн вэдомос дэк пыштымэ документ-влакын чынлыкыштым

ончымо, тушан кид пыштымэ, варажым кушкэт налмэ талон дэн документ-влакым счотоводлан пумо;

б) лапкыштэ . . . тэнгэ дэч артыдымэ тигыдэ роскот штымым пэнгыздэмдымэ;

в) обшэствэ кўлэшлан пытармэ таварым пэнгыздэмдымэ;

г) тылзэ йэда лапкэ паша нэргэн отчотым штымэ, ты отчотым правлэн засэданийыш намайымэ;

д) таварым кувэч налмым сэрэн шогымо.

75. Лапкэ вуйлатышэ правлэн члэнлан кэчын ончыктымэ жапыштэ лапкыштэ лийман, лапкыштэ кузэ паша шталтым ончаш туш моло жалыштат пурман.

76. Тавар налаш йа моло паша дэн иктаж вэрэ каймыж годем лапкэ вуйлатышэ укэж шойыч лапкэ пашам ончаш, иктаж правлэн члэн дэн кэлшэн, тудым кода.

Палэмдыш. Лапкэ вуйлатымаш паша йатыр правлэн члэнлан пуалтэш гын, тунам иктыжэ 69 дэн 74 § § - влак ончыктымэ пашам шта, молышт 70-73 § § - влак ончыктымым штат.

В У Й Л Ы М А Ш

I

стр.

Т ү н у ж а ш.

1. Правлэн, тувэч члэным лукмо дэн туш у члэ- ным пуртымо	5
2. Правлэн паша	6
3. Правлэнын пөрвөй засэданийжэ	9
4. Правлэн засэданий	10
5. Кид пыштымаш нэргэн	14

II

Прэдсэдачыллан инструксий.

6. Прэдсэдачылын штышаш пашажэ	15
7. Правлэн засэданийыштэ прэдсэдачылын шты- шаш пашажэ	16
8. Каансэльбар палпаштэ прэдсэдачылын штышаш пашажэ	17
9. Прэдсэдачылын адак штышаш пашажэ . . .	—

III

Казначэйлан инструксий.

10. Казначэйын штышаш пашажэ	18
11. Аванс оксам пумаштэ казначэйын штышаш пашажэ	19
12. Кассым тэргымаштэ казначэйын штышаш па- шажэ	20

IV

Сэкрэтарлан инструксий.

13. Сэкрэтарын штышаш пашажэ	21
14. Сэкрэтарын адак штаныш пашажэ	22
15. Счэтовод-сэкрэтарын штышаш пашажэ	22

Ланкэ вуйлатышэ правлэн члэнлан
инструксий.

16. Ланкэ вуйлатымаштэ штышаш папа	23
17. Тавар талмаштэ штышаш папа	24
18. Тавар налмэ дэн тавар ак шындымаштэ шты- шаш папа	26
19. Тавар ужалмэ дэн аралымаштэ штышаш папа	27
20. Налмаштэ, ужалмаштэ штышаш папа . . .	27
21. Ланкэ отчет пумо дэн кансэлярыштэ штышаш папа	28

1870

Received of the Treasurer of the
County of ... the sum of ...
for ...

Witness my hand and seal
this ... day of ... 1870

...

...

Акшэ 10 ур.

Цена 10 коп.

6950

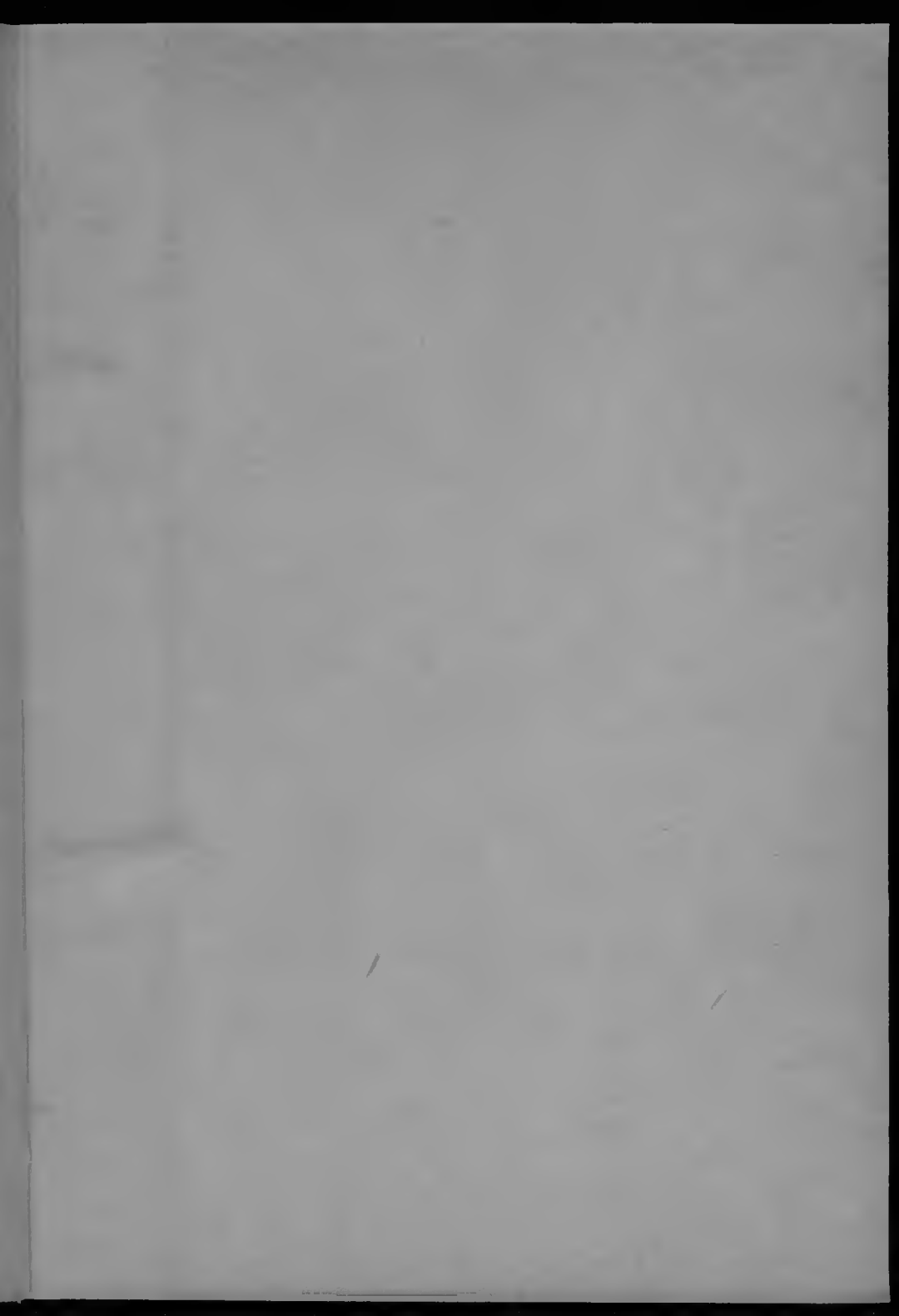
	Мар.
	3-38

НА МАРИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Инструкция правлению потребительского общества

ИЗДАНИЕ ЦЕНТРИЗДАТА и ЦЕНТРОСОЮЗА

Map.
3-386